

Themabijeenkomst Op weg naar een optimaal samenspel

Donderdagmiddag 14 juni organiseerde [kennisplatform Utrecht Sociaal \(KUS\)](#) de themabijeenkomst 'Op weg naar een optimaal samenspel'. Verschillende partijen kwamen samen om in te zoomen op de samenwerking tussen mensen met een ondersteuningsvraag, formele en informele ondersteuners.

De bijeenkomst trok mantelzorgers en medewerkers van vrijwilliger- en cliëntorganisaties, sociale professionals, beleidsmedewerkers, bestuurders, gemeenteraadsleden, onderzoekers, docenten en studenten van sociale opleidingen. Het doel van de bijeenkomst: de spanningsvelden in de samenwerking tussen informele ondersteuners, formele ondersteuners en mensen met een ondersteuningsvraag in kaart brengen. Daarnaast was er veel ruimte voor het verkennen van hoe het samenspel te verbeteren en oplossingsrichtingen te formuleren. Tijdens de middag zijn de deelnemers uiteindelijk tot interessante en waardevolle inzichten gekomen.

Twee sprekers begonnen de middag met een inspirerend verhaal.

Marius Buiting, directeur van de NTVZ en mede auteur van *Verdraaide Organisaties* hield aan de zaal voor dat hoe hoger mensen zijn opgeleid in het zorg- en welzijn domein, des te minder van waarde zijn zij als mensen (langdurig) ondersteuning nodig hebben. Op basis van de ervaringen met de zorg voor zijn moeder concludeerde hij dat de buurvrouw van zijn moeder en zijn broer het meest hebben bijgedragen aan het zinvol maken van het leven zijn moeder, toen zij zorgafhankelijk werd. De formele wereld van zorg- en welzijn loopt vast in het principe van gelijkheid. In onze samenleving gaan we er vanuit dat iedereen gelijk is en dus gelijk behandeld dient te worden. Om de zorg en dienstverlening gelijk te maken, vatten we alles in regels (bureaucratisering). Ook vatten we gelijkheid op als iedereen hetzelfde.

De professional is daardoor gebonden aan regels, tijd en verantwoording. De informele ondersteuner laat zich leiden door intrinsieke waarden. De informele ondersteuner werkt vanuit het hart. Aspecten van wederkerigheid (beiden beleven voldoening aan de situatie) spelen bij informele ondersteuning een voorname rol. Verder is de informele ondersteuning niet gebonden aan regels, maar kan aangepast worden op de eigen situatie.

Maatschappelijk hebben we door schaalvergroting een situatie gecreëerd die vervreemding oproept voor alle betrokkenen. Een kleine schaal is van belang om het voor elkaar zorgen, duurzaamheid en (een gevoel van) veiligheid tot stand te brengen.

Volgens Marius zijn een aantal beleidszaken nodig:

- 1) Herwaardering van de school van het leven, waarin kinderen en jongeren ervaring opdoen in zorg voor de naasten en voor de wereld. Kinderen en jongeren zouden daarom minder uren op school moeten doorbrengen.
- 2) Herverdeling van geld: investeren van een klein beetje van de financiën die nu naar de formele zorg gaat, zodat er duurzame ondersteuning in de samenleving kan ontstaan.

Wilco Kruijswijk hield een presentatie over de definities en rijk wereld van informele zorg. Samen met Ellen Witteveen schreef hij een artikel. [Lees hier >](#)

Naast deze twee sprekers bestond het programma uit parallelsessies rondom zes verschillende relevante vraagstukken. Zo werd in een sessie een antwoord gevonden op de vraag hoe je het samenspel organiseert als alleen informele ondersteuning mogelijk is. In een andere workshop werd besproken welke partijen en randvoorwaarden nodig zijn om de inzet van vrijwilligers tot een succes te maken. De samenwerking binnen een netwerk vanuit het perspectief van de vrager stond in een derde sessie centraal. In een vierde workshop werd ingezoomd op de nieuwe arrangementen die nodig zijn om langdurige complexe zorg thuis mogelijk te maken. De vijfde sessie stond in teken van de intrinsieke waarden waar vanuit mensen ondersteuning bieden aan medemensen. In de laatste workshop werd de ideale taakverdeling tussen betaalde krachten en vrijwilligers besproken.

Voorafgaand aan de sessies werd een indringend [filmpje](#) getoond: een interview met twee mantelzorgers die vertellen wat zij nodig hebben.

Na het afronden van parallelsessies kwamen alle deelnemers weer samen om verworven inzichten en mogelijke oplossingen met elkaar te delen.

Enkele reacties:

Iedereen werkt vanuit het hart. Zorg dat je afstemming zoekt en vrijwilligers goed begeleidt. Een vertrouwensrelatie van de vrijwilliger met het gezin is belangrijk, maar lastig als de situatie moeilijk wordt. Bespreek daarom vooraf ieders rol en opvatting en de opvatting over elkaars rol. Dan komt de meerwaarde van het samenspel het beste uit. Er is dan ruimte om met elkaar in gesprek te gaan als het lastig wordt. Leer vrijwilligers liefdevol te confronteren.

Complexe familiesituaties. Kijk goed naar je eigen rol en zorg er voor dat je niet meegaat in/ geen onderdeel wordt van ingewikkelde familienetwerken en laat je niet gijzelen door ingewikkelde familiegeheimen. Kan je een vrijwilliger inzetten in families waar mensen elkaar naar het leven staan? Wees bewust wat je van vrijwilligers vraagt. Dus van belang is de rol van vrijwilliger in complexe familiesituaties: waar vraag je een vrijwilliger voor en hoe draag je zorg voor ondersteuning?

Meerwaarde van vrijwilligers is dat zij zich kunnen richten op de relatie met degene die ondersteuning nodig heeft. Zij hoeven geen doelen te behalen zoals de professionals. De neiging in veel organisaties is om ook op het werk van de vrijwilligers principes van doelmatigheid en efficiëntie (instrumentalisering) los te laten en de taken zo te organiseren dat het aspect van de relatie verdwijnt. Daarmee verdwijnt de meerwaarde die de vrijwilliger kan toevoegen. Het is belangrijk dat professionals zich dit realiseren. De opleidingen zouden daarom aandacht moeten besteden aan de verschillende waarden die familie en het verdere netwerk, de informele zorg en de formele zorg toe kunnen voegen als een persoon of gezin ondersteuning nodig heeft. [Klik hier voor meer achtergrondinformatie.](#)

In complexe zorgsituaties is het belangrijk om van meet af aan de ondersteuning van de mantelzorger mee te nemen. Er zijn dan drie vragen van belang: 1) Wat heeft de mantelzorger nodig voor het combineren van de zorg en de andere activiteiten. 2) Wat heeft de mantelzorger nodig om de zorg te kunnen doen. 3) Wat is het perspectief van de zorgontvanger? Respijtzorg is essentieel om de draagkracht van de mantelzorger in complexe zorgsituaties in stand te houden.

In complexe zorgsituaties is het belangrijk om van meet af aan de ondersteuning van de mantelzorger mee te nemen. Er zijn dan drie vragen van belang: 1) Wat heeft de mantelzorger nodig voor het combineren van de zorg en de andere activiteiten. 2) Wat heeft de mantelzorger nodig om de zorg te kunnen doen. 3) Wat is het perspectief van de zorgontvanger? Respijtzorg is essentieel om de draagkracht van de mantelzorger in complexe zorgsituaties in stand te houden.

In een vijfde workshop zijn de grenzen van het vrijwilligerswerk verkend met behulp van de socratische gespreksvoering bij bijvoorbeeld lichaamsgebonden zorg. Wat zijn dan de condities waaronder dat kan? Uitgangspunt is dat de zorgvrager zich hier prettig bij moet voelen. Er is geen juridisch kader voor het uitvoeren van lichamelijke handelingen door vrijwilligers. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat we het vertrouwen in vrijwilligerswerk kunnen verliezen als we focussen op grenzen.

De organisaties voor informele zorg willen graag betrokken worden bij het proces van beleidsvorming door organisaties en (lokale) overheid.

Ter afsluiting kon er onder het genot van een hapje en drankje worden nagepraat. Kennisplatform Utrecht Sociaal kan terugkijken op een geslaagde en inspirerende themabijeenkomst.